

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

Examen Primvm. De Dominio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

EXAMEN PRIMVM

De Iustitia & iure, circa materiam de Dominio.

CAPVT PRIMVM.

De Iure, Iustitia, & Iniuria.

§. 1.
Ius.

1. *Vidnam est Ius?* Ius iustitiæ obiectum accipitur tribus modis. Primò pro iusto & æquo. Secundò pro lege. Tertio pro facultate ad aliquid, quo pacto quis dicitur vti iure suo. Hic equidem sumitur prout est idem quod æquum, & medium inter excessum, & defectum. Profectò à iure dicta est iustitia, cuius obiectum est ius.

2. *Quotuplex Ius?* Multiplex planè. Diuiditur enim in Ius Naturale, & Positiuum, Positiuum autem in *Distinuum*, & *Humanum*, Humanum verò in ius *Gentium*, *Ciuile*, & *Canonum*. Porro iuris peritis etiam triplex est ius, Generale, & speciale: publicum & priuatum: priuatum verò distinctum in ius naturale, gentium, & ciuile.

§. 2.
Iustitia.

3. *Quid est Iustitia?* Constans & perfecta voluntas suum ius cuique tribuens, virtus vtique ad alterum, & solum inter æquales, reponitur inter Morales, & specialis virtus est. Hinc colligo inter patrem & filium non emancipatum, inter dominum & seruum, inter virum & vxorem non esse iustitiam.

4. *Circa quas actiones Iustitia versatur?* Circa internas in ordine ad alterum, & secundariò passiones moderatur, in voluntateque quasi in subiecto posita est, & habet medium rei, cum aliæ virtutes medium rationis habeant.

5. *Quanam Iustitiæ perfectio?* Theologicis virtutibus, & Religione, & prudentia imperfectior est; reliquis verò præstantior.

6. *Quotuplex ex Iustitia?* Diuiditur in distributiua, & commutatiua. Iustitiæ distributiua materia est distributio præmiorum, munerum, dignitatum, officiorum, & beneficiorum, cæterorumque bonorum communium. Commutatiua verò iustitiæ materia duplex est, vna comprehendit contractus, qui commutationes voluntariæ sunt; altera delicta

sta & quasi delicta, quæ commutationes inuoluntariæ censentur.

7. *Quid est iniustitia? Violatio alieni iuris. Quæ in quibus modis alteri fit iniuria?* Duobus. Primò commissione; secundò omissione. Iniustus est qui sciens, & volens iniustum facit: iniuriam non patitur nisi nolens. Nemo sibi, propriè loquendo, iniuriam facit; & potest quis iniuriam, iniustumve facere, & non esse qui iniuria afficiatur.

§. 3.
Iniuria.

C A P V T I I.

Quid sit Dominium, quotuplex, & in quæ in quibus personis reperiat.

8. *Quid est Dominium?* Ius perfectè disponendi de re corporali, nisi lex obstat: vel conuentio prohibeat. Eius titulus est radix & origo, vnde dominium oritur.

9. *Quotuplex dominium, & dominij titulus?* Titulus quidem dominij duplex est, verus scilicet, & præsumptus siue coloratus. Dominium autem triplex est. Primum iurisdictionis. Secundum plenum & non plenum. Tertium directum, & vile.

10. *Quæ in personis dominium reperitur?* Solæ res rationales capaces dominij sunt, vt Deus, Angeli respectu suarum operationum, homines etiam pueri, & peccatores. *Filij familias?* De peculio castrensi, vel quasi castrensi dominium habent; de aduentitio directum tantum, de profectitio nullum. *Serui?* Non habent dominium absque consensu domini in quibusdam casibus habent.

11. *Quid de dominio Clericorum?* Eorum bona triplicia, patrimonialia, quasi patrimonialia, & ex re Ecclesiastica. De primis duobus verum dominium habent. De Ecclesiasticis quoad redditus, domini sunt, etiam eius partis, quæ congruè sustentationi superest, sed obligantur sub mortalis peccati reatu eam in pia opera expendere secundum tutiorem sententiam.

12. *Regulares capaces ne dominij sunt?* Professi minimè. Scio eos, qui beneficiarij sunt, in pias causas fructus posse dispensare. Porro Superiores Regulares habent bonorum Religionis administrationem: rerum tamè stabilium administrationem concedere non possunt, nisi officialibus, ex Trident.

13. *Homa*

13. *Homo quòdam dominium habet?* Rerum inferiorum dominus est; non quidem naturaliter alterius dominus, sed iure gentium. Nec suæ vitæ est dominus; honoris verò, & famæ dominium habet.

CAPVT III.

De modo acquirendi dominium rerum rationabilium,
& irrationabilium.

§.1. 14. *Quònam modis hominum dominium acquiritur?* Quatuor, iure belli, iusta condemnatione, per empti-
Domini nem & venditionem, & natiuitatem. Porrò capti in bello ius-
acquirē- tæ fugere possunt, si bellum iniustum fuerit. Capti iure belli
di ratio- etiam possunt fugere rectà ad suos, iure postliminiij. Ius do-
nabiliū minorum se extendit ad omnes seruatorum operas, non ad vi-
modus. tam, nec mutilationem.

*ad fidem
conuersus*

15. *Quòs modis quis potest à seruitute liberari?* Nouem. 1. Manumissione. 2. Alimentorum negatione. 3. Si ancilla ad fornicationem cogatur. 4. Seruus Iudæi aut Pagani, seu Hæretici liber est. 5. Mancipium à Iudæo circumcisum fit liberum. 6. Solutus suam ancillam habens concubinam vsque ad mortem, & de ea nil statuens liberam facit. 7. Serua fit libera, si eam dominus tradit libero ignorantij eius seruitutem. 8. Eadem est ratio, si quis seruum suum hæredem instituat, vel tutorem relinquat filio suo. 9. Seruus denique adoptione à seruitute liberatur.

§.2. 16. *Quanam res sub dominium veniunt primò occupantis?* Primò feræ nisi sua natura mansuetæ sint. Quæ verò man-
Domini sue fieri solent, tandiu manent sub potestate dominorum,
acquirē- tandiu consuetudinem habent ex libera vagatione redeun-
di irra- di. Feræ domino carentes fiunt primò occupantis; tandiu
tionabi- autem retinetur eorum dominium, quandiu sub nostra cu-
lium ra- stodia sunt. *Ab vno percussa, & ab altero capta.* Diuidenda est
tio. si percussus causa fuit, vt alius capiat. *Quid de venatione?*
 In publicis locis potest prohiberi in quibusdam casibus; re-
 seruans autem ius venandi caueat damna. Clericis quidem
 ratione status prohibita est. *Licita ne columbaria?* Licita
 planè, nisi lege prohibeantur. *Quid de maris diuitiis?* Lapilli
 in maris littore sunt inuentoris. Derelicta etiam fiunt primò
 occupantis. Insulæ maris si in medio flumine natæ sint, com-
 munes

manes sunt cum habentibus prædia ab utraque fluminis parte; si autem alteri parti propinquiores, erunt eorum, qui ab ea parte prædium possident. *Vacantia bona cuiusnam?* Ad fiscum deferuntur, nisi tanquam peregrini in hospitalibus moriantur, eorum enim bona mobilia vel hospitalium sunt, vel ab Episcopo in pias causas distribuenda. *Thesaurus?* Equidem arte Magica inuentus ad fiscum pertinet post latam sententiam; bonis autem artibus, est inuentoris, si locus ipse sit: si locus alienus, dimidium inuentoris est, dimidium domini agri, si casu inuentus sit; si autem ex industria inuentus consensu domini, totus est inuentoris, nisi aliud pactum sit initum. *Quid si agrum emam, in quo Theaurus adest?* Acquiris tibi. At si publico in loco inueniatur thesaurus? Totus est inuentoris. *Si in loco sacro?* Dimidium inuentoris, & Prælati dimidium. *Quid denique de Sylua cadua?* Fas est communitati sub certis pœnis prohibere, ne cadatur. Si quis cadens deprehensus, pœnam tenetur soluere. Pascuorum quidem idem ius est quod sylvæ caduæ.

CAPVT IV.

De acquirendo Dominio iure ciuili, seu
Præscriptione.

17. **Q**uoniam modo iure ciuili dominium acquiritur? Præcipue præscriptione. Porro præscriptio est acquisitio dominij per continuationem possessionis tempore à lege definito, bona fide accedente possessori. Certè dubitans, an res sua sit, non habet bonam fidem, si possessionem inchoet cum eo dubio; at si continuet tantum, possessione cum bona fide supposita, simpliciter est in bona fide.

S. I.
Præscri-
ptio.

18. *Post possessionem existimo mihi non licere rem possidere aliquam: num præscribo?* Non continuas possessionem, neque præscriptionem. *Ignorantia vincibilis sufficit ne ad bonam fidem?* Inepta quidem est. *Requiro tamen ad possidendam rem, num titulus præsumptus sit satis?* Ita planè; qui tamen verus credatur ab eo, qui rem eo titulo possidet.

19. *Quodnam tempus ad præscriptionem requiritur?* Res mobiles corporales, si priuatorum sint, triennio præscribuntur: immobiles decennio, inter præsentis, & duplo inter

ter

ter absentes. Iura, debita, & actiones, quæ inter immobilia computantur, præscribuntur contra priuatos eodem tempore, quo res immobiles, nisi quid contrarium sit peculiari iure sancitum. Immobiles contra Ecclesiam Romanam inferiorem spatio quadraginta annorum præscribuntur: contra Romanam annis centum; contra Regulares priuilegiatos annis sexaginta. Bona Principis tanquam priuati eodem tempore quo priuati bona, præscribuntur. Collectæ pro publica necessitate quadraginta annis. Ius imponendi vectigalia quadraginta annis cum titulo; sine titulo, tempore immemoriali. Quæ verò debentur in supremæ potestatis recognitionem, nullo tempore præscribi possunt. Contra leges ciuiles præscribitur annis decem. Contra Canonicas quadraginta, si consuetudo sit contra ius Ecclesiæ.

20. *Quid de Præscriptionis processu, & interruptione?* Procedit planè præscriptio, quando post inchoationem eius bona fide continuatur; dormit cum postquam inchoata est aliquo tempore, cessat; interruptitur autem cum postquam inchoata est, ita cessat, vt etiam si rursus incipiat, non continetur cum priore.

§. 2. *Alij modi acquirendi dominium iure ciuili.* 21. *Alios expende modos, quibus dominium iure ciuili acquiritur.* Ministri iusti stipendij dominium acquirunt pro officio, nil autem amplius in pretium accipere possunt, & si accipiant, tenentur restituere. *Quid si plus faciant, quam pro suo munere teneantur?* Possunt pro eo vltra proprium moderatum, & iustum pretium accipere. *Iudices delegati?* Possunt à litigantibus munera accipere in cibo & potu, ita vt intra biduum, aut triduum consumi possint. Id etiam licet iis iudicibus, quibus stipendium constitutum non est. *Episcopi?* Possunt accipere expensas in victualibus, non autem in pecuniis. *Quid de muneribus contra legem datis?* Si solum ad redimendam vexationem collata sunt, tenentur qui ea acceperunt restituere: si dentur ex amicitia, vel gratitudine, vel gaudio rei bene gestæ, seclusa lege positua id prohibente, ministri illorum comparant dominium; restituenda verò tantum sunt post sententiam. *Si pretium acceptum esset pro ferenda iusta sententia?* Danti restituendum est. *Quid si dantis animus fuit corrumpere iudicem?* Non conceditur illi actio ad repetendum.

22. *Potest ne quis pro opere virtutis, ad quod tenetur ex religione, vel alio præcepto nullo postulato pretio, pretium accipere?* Minimè. Si autem ratio, vel iustitia postulet, vt pretio recompensetur, sumi potest, vt etiam pro opere supererogationis.

23. *Quid de pretio pro re turpi accepto?* Accepta ob turpem causam solo iure naturali spectato illicita non sunt, nec restituenda. Pactio pretij ob rem turpem illicita est, nec obligat; postquam facta est, obligationem inducit: sic accipi pretium potest ob iniustam sententiam datam, ob homicidium factum, ob meretricium, ob occultam etiam fornicationem. In quibusdam verò casibus, tenerur restituere, v.g. si acceperit meretrix à non potentibus alienare, vel fraude ac dolo quis horum extorserit; quando item occulta fornicatio puniretur in iudicio, actio illi in foro externo non conceditur.

CAPVT V.

Praxis circa materiam de Dominio ex Doctoribus Societatis IESV.

24. **D**ixisti quem Dominium fama habere. Peccat ne sine causa sese infamando? Etsi quisque dominus est honoris sui, & famæ, non licet tamen hæc sine causa negligere. Ex causa autem hoc cum laude geritur. Vnde cum *Valentia* *Valentia* existimo hominem ex genere lethaliter delinquere se ipsum sine causa rationabili infamando.

25. *Dominium rei, quæ nullius fuit, acquiritur ne sine apprehensione?* Non acquiri *Saa* affirmat. Addit in rebus spiritualibus sufficere titulum habere. *Saa.*

26. *Quidnam de prescriptione, & vsucapione?* Prescriptio dicitur immobilium, vsucapio mobilium. Fit vsucapio triennio etiam in rebus Ecclesiæ. Requiritur bona fides etiam in rem tradente. Non potest autem res sacra vsucapi, aut prohibita alienari, nec res Ecclesiæ solemnitatem in alienatione requirens: nec res pupilli, aut minoris, quæ potest seruari, scilicet quæ non consumitur. Non sufficit autem ad vsucapionem inchoandam, si quis rem possidere incipiat cum dubio, an sua sit: sed necessaria est bona fides, qua absque dubio credat rem suam esse. Ex *Molina*. *uno vsus actu*

27. *Nocet ne hæredi mala fides defuncti ad prescriptionem?* Nocet planè; non autem nocet habenti ab hærede. *Saa* sic. *Saa.*

28. *Presumitur ne titulus consuetudine immemorabili?* Ita quidem. Sufficere autem & iustam credulitatem tituli ex errore facti *Saa* idem affirmat ex *Conarruu*. *Saa.*

29. *Soluit*

19. *Solut quis tributum aut pensionem per contractum premissam: quot annis praescribit? Trīginta annis non soluens sine mala fide. Quod si erat pactum non soluendi nisi petiram, negligente domino petere, praescribit debitor secundum legem communem praescriptionis. Molinam sequor.*

Molin.

30. *Eligendi ius quot annis praescribitur? Quadrāginta etiam si vnus solummodo actus interueniat. Idem*

Molin.

Molina.

Molin.

31. *Quid de prohibitis alienari? Affirmat idem Doctor, non praescribi ante trīginta, vel quadrāginta annos.*

Saa.

32. *Statum tollens praescriptionem tollit ne eam, cuius initij non est memoria? Saa, Non tollit.*

EXAMEN II.

De Iustitia & iure circa materiam de Restitutione.

CAPVT PRIMVM.

De Restitutionis necessitate.

1. *Vidnam est Restitutio? Iustitiae commutativae actus, quo redditur ad aequalitatem alteri, quod iniuste ab eo sublatum est.*

2. *Quotuplex Restitutio? Duplex, vna, qua reuocantur omnia in statum pristinum; altera, qua tantum in aliquo particulari.*

3. *Necessaria ne? Ad salutem quidem necessaria est, & in praeepto, quod principaliter est negatiuum.*

4. *Expende Restitutionis radices. Tres planè sunt, ex re accepta, ex iniusta acceptione, & ex vtraque. Qui ex re accepta tantum, tenetur eam restituere si extet, si pretium eius habet, id tantum restituere debet, quo factus est ditior. Qui ex iniusta acceptione, tenetur in solidum ad totum damnum causatum, v.g. ad fructus rei, valorem eius, si non extaret, & similia. Qui verò ex vtraque, tenetur ad reddendam rem, ad damna secuta ex acceptione, & retentione iniusta, fructus & lucra, quae cessassent.*